pzazz

Stereo Denta Plastique

ANTIGONE

Op cool theater staat geen leeftijd

Wouter Hillaert
Gezien op 08 juni 2023
Antigone, Kortrijk

Hoe zou het nog met de zorg zijn, sinds we er niet meer voor applaudisseren? Met meer dan veertig spelers op scène schetst Antigone in zijn jaarlijkse wijkproject met het OCMW en Centrum Overleie een even stemmig als ontstemd beeld van onze omgang met ouderen. Zelf bieden regisseurs Silke Thorrez en Michaël Vandewalle met 'Stereo Denta Plastique' een prachtig alternatief. Ga dat zien, daar in Kortrijk!

12 JUNI 2023

Zeventig moet hij zijn, de man die zich tegen het einde van de voorstelling losmaakt van de massa en zich solo naar de zaal richt. Met zijn *flashy* training en sneakers lijkt hij meer een opgeschoten tiener. De grote koptelefoon rond zijn nek maakt het helemaal af. 'Amelie Lens, iemand? Charlotte de Witte? Boris Brejcha? David Guetta? Meen je nu dat je die niet kent? Onder welke steen hebben jullie geleefd? Mo vint, wat zijn jullie passé!" Terwijl achter hem de beats aanzwellen, steekt hij een existentiële lofrede af op techno. Het is muziek die hem rechthoudt, die zijn hart doet blijven pompen, die hem doet voelen dat hij nog iemand is. 'Techno, dat is liefde, de beat van 't leven!' Zonder meer een van de scènes van het jaar.

Met zo'n knipoog is 'Stereo Denta Plastique' anderhalf uur eerder ook begonnen: met een nog oudere man die de zaal in het Engels komt vragen om zijn leeftijd te schatten. 'What do you think? 39? 36? Maybe you think I'm even younger? No problem. I know I make a much younger impression.' De ironie is onverholen, onze lachsalvo's ook. En toch lijkt dit grappige heerschap niet zomaar een laconieke rol te spelen. Zijn opgeruimdheid is volledig van hem. 'Age is only a number', verkondigt hij. Helemaal aan het eind van de voorstelling zal die boutade terugkomen, maar dan als hypnotiserende songline boven pompende beats. Ineens verandert de spelersgroep daar in een deinende massa van ravende senioren en andere locals van divers pluimage, allemaal met pompons. Er gaat een wervelende energie van uit.

Nee, vandaag is het niet moeilijk om op hoge leeftijd verrassend uit de hoek te komen. De clichés rond ouderdom zijn zo groot dat het volstaat om ze in een onverwacht kleedje te steken om maximaal effect te sorteren. De reality-sketchserie *Benidorm Bastards* bouwde er ooit zijn internationale succesformule op. Ze toonde bejaarden die in de publieke ruimte joggers doen struikelen met hun stok, elkaar begroeten met een hippe handshake of vieze praat verkopen over hun one night stand van gisteren. Het leek op emancipatie via humor, maar uiteindelijk was het exotisme op leeftijd. Hun grappen waren door anderen bedacht. De enige manier waarop ze konden boeien, was door 'jong' (na) te doen.

In 'Stereo Denta Plastique' zijn niet ouderen de rariteit van de avond, wel hun zorgomgeving.

Antigone pakt het anders aan. In 'Stereo Denta Plastique' zijn niet ouderen de rariteit van de avond, wel hun zorgomgeving. Terwijl één bewoner van een rusthuis doodgemoedereerd op zijn stoel zit, klontert achter hem een trosje bijstandverleners en preventieadviseurs samen om een salvo aan onzinnige risico's op hem af te vuren. Wanneer hij hun formaliteiten niet ondertekent, diagnosticeren ze hem prompt als 'agressief'. Of neem de pas ingetrokken vrouw die eten krijgt: rond haar zetel ontvouwt zich een machinale choreografie als in een legbatterij. Nog voor ze één hap heeft kunnen binnenspelen, is alles al weer ingeklapt en afgeruimd. Komisch of tragisch? Scène na scène strijden Kafka en Gogol om het overwicht. Normaal zijn alleen de cliënten. Menselijk is slechts de blik waarmee zij de zaal inkijken.

Je voelt dat er met alle spelers veel gesprek aan voorafgegaan is. Dat de inspiratie voor al die scènes uit het leven is gegrepen. En dat ze zo voortdurend eigenaar blijven van wat ze samen uitvoeren – of dat nu de vorm aanneemt van kleurrijke anekdotiek of van eerder abstracte beelden van hele families die zich neerbuigen over mémé of pépé. Eén rode draad komt wel steeds terug: hoe ouderen meteen als kinderen behandeld worden eens ze niet meer functioneren als productieve lichamen. Dan slaat zorg om in overbescherming. Of erger nog: in pure ontmenselijking. In beide gevallen wordt hen elke autonome handelingskracht ontnomen. 'Stereo Denta Plastique' laat zien hoe ouderen tot kasplanten worden gemáákt.

De wufte monoloog van een vastgoedinvesteerder – een sleutelscène in onvervalst West-Vlaams – legt het achterliggende plaatje bloot. 'Als je een keer nie weet wuk doen met ol ulder geld: investeert in de zorg!' Bijna lichtzinnig doet deze zorgmanager uit de doeken dat het draait om nv's die je verkleedt als vzw's, om nieuwe stenen, structuren opknippen, arme gemeentes verleiden tot privatiseren, lintjes doorknippen met de burgemeester, rendement op je aandelen, champagne! De kunst van zorgen is cashen: de groeiende 'golf van krulspelden en kletskoppen' te gelde maken voor eigen gewin. 'We hebben ouderen veel te lang gezien als een kost. 't Is godverdomme een verdienmodel! De return on investment is omgekeerd evenredig aan de inkrimping van de bewoners.'

'Stereo Denta Plastique' is sociaal-artistiek theater op zijn sterkst: het toont niet louter 'kleine mensen' op scène, maar vooral een uitgesproken analyse van het grotere systeem waarin ze meedraaien. Het dissecteert de samenleving als een totaalpakket, weerspiegeld in de grote gemeenschap die op scène staat. Bewust blijven de maatschappelijke substructuren niet angstvallig verborgen onder te

veel metaforiek, maar krijgen ze het volle licht. Voor één keer neemt ook het koor de hele scène in. En dat maakt van deze voorstelling zoveel meer dan theater. Geen verbeelde evocatie, maar een bezielde belichaming. Open en bloot zegt Antigone waar het op staat: onze zorg is in het beste geval onbeholpen, en in het slechtste geval onteigend. ‘De zorg die we hebben opgebouwd wordt van binnenuit opgegeten door een 'bende worms’, concludeert één speelster. ‘En als hun buikske vol is, veranderen ze in een dikke strontvlieg – hup naar de Bahamaszzzzzzz.’

Een grote touringcar, een glazen kooi voor raambezoeken, een klinische tunnel naar het einde…

Toch hebben Silke Thorrez en Michaël Vandewalle knap bewaakt dat hun massaspektakel geen loutere aanklacht wordt. Heel uiteenlopende theatrale strategieën zetten ze daarvoor in. Humor is er niet alleen bij aanvang, maar ook in de absurde schroom van een man om aan een loket een simpele inlichting in te winnen. Mag hij wel iets vragen? Of moet hij eerst een QR-code scannen, Itsme downloaden, vingerafdrukken afleveren? Is echt contact wel de bedoeling? Ook het decor van Giovani Vanhoenacker mijdt elke overduidelijkheid. Een majestueuze transparante staalconstructie op wieltjes biedt na elke verplaatsing een ander perspectief. Ze leest als een grote touringcar, een glazen kooi voor raambezoeken, een klinische tunnel naar het einde… Gek hoeveel eenzaamheid dit abstracte gevaarte voelbaar maakt met nochtans zoveel volk op de vloer.

Precies die uitzonderlijke neus voor mise-en-place en groepsdynamica leverde Thorrez en Vandewalle in 2019 al een plekje op in Het TheaterFestival met ‘Coupe Familiale’, een wijktheatervoorstelling over nieuw samengestelde gezinnen. ‘Stereo Denta Plastique’ doet er qua fijne esthetiek niet voor onder. Heel mooi en meerlagig is bijvoorbeeld die ene scène met lichtgevende tablets die alle spelers in het halfduister voor hun gezicht houden, terwijl ze kriskras door elkaar lopen. Het is een prachtig beeld voor de anonieme digitalisering die ons allen wacht, willen we de eeuwige jeugd nastreven of überhaupt nog verzorgd worden.

Zelf is deze nieuwe wijkvoorstelling vooral één grote reclame voor de menselijke *touch*. De stille getuigenis van een zorgverlener die met pijn in het hart ontslag nam van zijn roeping omdat ze verraden is door het nieuwe bedrijfsmanagement: aangrijpend. De oprechte aandacht waarmee een collega een bewoonster stiekem trakteert op een glas: zonder meer ontwapenend. Het relaas over twee verliefde rusthuisbewoners die aan hun kamerdeur een kruisbeeld buitenhangen als ze bezig zijn: uitermate geestig. Niet alleen fictioneel, maar ook in het samenspel tussen deze 42 spelers blijft er steeds een hart spreken. Het klopt. Het bonkt. Het wordt een beat die moeiteloos overslaat op de zaal.

‘Stereo Denta Plastique’ is dan ook geen kolderiek manifest, maar vooral een innemend voorstel. Een voorstel om de zorg tussen mensen terug te claimen van het grootbedrijf. Een voorstel ook om dat samen en in gemeenschap te doen. Wat kan theater toch fijn zijn.

Nog te zien van 15-17 juni 2023.